

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” (2009-2013)

Author: Maria Kycler

Citation style: Kycler Maria. (2015). „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” (2009-2013). W: J. Dzieńiakowska, M. Olczak-Kardas (red.), Książka, biblioteka, informacja : między podziałami a wspólnotą. T. 4. (S. 337-362). Kielce : Uniwersytet Jana Kochanowskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MARIA KYCLER

„Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” (2009-2013)

„Bibliotheca Nostra. Biuletyn Informacyjny” (2005-2009)

„Bibliotheca Nostra” („BN”) to jeden z wielu tytułów funkcjonujących na polskim rynku czasopism poświęconych problematyce książki i bibliotek. Okoliczności powstania i kolejne etapy rozwoju kwartalnika „Bibliotheca Nostra” w latach 2005-2009 szczegółowo omówiła Joanna Chwałek w pracy *Od wykazu nowości do czasopisma recenzowanego. Historia kwartalnika „Bibliotheca Nostra”*¹. Warto jednak przypomnieć najważniejsze fakty towarzyszące narodzinom pisma.

W roku 2005, z inicjatywy pracowników Biblioteki Głównej Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach (BG AWF) został wydany *Wykaz Nowości*. Jego treść ograniczała się do spisu nowych nabytków biblioteki w IV kwartale 2004 r., czyli pełniła wyłącznie rolę informatora o zbiorach. *Wykaz*, dostępny we wszystkich agendach biblioteki, cieszył się dużą popularnością wśród czytelników, przy okazji ułatwiając realizację zamówień na najnowsze pozycje.

Ambicją zespołu bibliotekarzy BG AWF było jednak wydawanie pisma fachowego, na wzór „Biuletynu Informacyjnego Biblioteki Głównej AWF w Krakowie”. W dyskusji programowej nad kształtem przyszłego czasopisma ustalono, że powstanie kwartalnik adresowany przede wszystkim do środowiska uczelni sportowej – bibliotekarzy, pracowników naukowych i dydaktycznych, studentów; wyrażano nadzieję, że pismo znajdzie także odbiorców wśród pracowników bibliotek całej

¹ J. Chwałek, *Od wykazu nowości do czasopisma recenzowanego. Historia kwartalnika „Bibliotheca Nostra”*, w: *Prasa bibliotekarska. Materiały z konferencji Regionalna prasa bibliotekarska – doświadczenia i perspektywy*, Szczecin, 8-9 października 2009 r., Szczecin 2011, s. 13-21 [dostępny online: <http://zbc.książnica.szczecin.pl/publication/22284>; 3.05.2014].

Polski. Zdecydowano, że projektowany periodyk będzie publikować artykuły i materiały zarówno z dziedziny bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych, jak i kultury fizycznej, fizjoterapii, rehabilitacji, zarządzania sportem i turystyką. Oprócz tego planowano zamieszczanie sprawozdań z konferencji i seminariów dla bibliotekarzy, informacji o wydarzeniach z życia BG AWF oraz recenzji książek polecanych przez pracowników dydaktycznych uczelni. Uzupełnieniem miał stać się dział o charakterze informatora, prezentujący zbiory biblioteki: aktualne wykazy czasopism, baz danych i prac doktorskich, spis książek rejestrowanych w cyklach kwartalnych, nowości Wydawnictwa AWF Katowice, a także dane teleadresowe i godziny pracy poszczególnych agend. Wybrany tytuł – „Bibliotheca Nostra. Biuletyn Informacyjny” – wyrażał misję czasopisma w środowisku lokalnym, a zaprojektowane przez Sławomira Barana okładka i szata graficzna całości oraz logo instytucji sprawczej, czyli BG AWF symbolizowały połączenie świata biblioteki i sportu.

Wydawania kwartalnika podjął się zespół redakcyjny, złożony z pracowników BG AWF, w składzie: Mariusz Pacha (redaktor naczelny), Katarzyna Baran, Joanna Chwałek² oraz Damian Ziółkowski (od 2007 r.). Do zadań redakcji należało pozyskiwanie artykułów i materiałów, opracowanie treści informatora oraz prace edytorskie. Głosem doradczym, wspierającym działalność redakcji stała się rada programowa, złożona z pracowników naukowych AWF – Janusza Iskry, Mirosława Ponczka, Krzysztofa Sas-Nowosielskiego oraz reprezentujących BG AWF Macieja Dronia i Katarzyny Szaniewskiej.

Rozpoczynając prace nad „BN” redakcja miała świadomość zadań i oczekiwań postawionych przed nią oraz głębokie poczucie odpowiedzialności za przyszłość czasopisma. *Być blisko Czytelnika [...] reagować na Jego zmieniające się potrzeby, słuchać Jego głosu, ciągle dbać o wysoką jakość usług [...] docierać do Niego ze swoją ofertą, prezentować nowe pomysły, rozwiązania*³ – to przesłanie skierowane do odbiorców w inauguracyjnym zeszycie.

Pismo – nieodpłatnie dystrybuowane w postaci drukowanej do bibliotek naukowych w całej Polsce, a od lipca 2007 r. obecne również w zasobie Śląskiej Biblioteki Cyfrowej (ŚBC) – zdobywało coraz większą liczbę czytelników, pozytywnie oceniających publikowane treści. Zdzisław Gębołyś na łamach „Przeglądu Bibliotecznego” pisał: *[...] redakcja zapowiadała [...] informacje dotyczące historii, dnia dzisiejszego i planów na przyszłość ich macierzystej biblioteki [...], wyjście poza mury własnej księżnicy i prezentowanie innych bibliotek, krajowych i zagranicznych. Przegląd spisów treści i wydanych już 12 numerów periodyku dowodzi, że realizują ten program. Z numeru na numer czasopismo nabiera coraz wyraźniejszego kształtu. Główne działy czasopisma to: „Artykuły”, „Sprawozdania”, „Wydarzenia”, „Recenzje”, „Nowości wydawnicze”, „Informacje”, „Nowości w zbiorach”. Część artykułowa pokazuje, że „Bibliotheca Nostra” pragnie być forum wymiany poglądów dla bibliotekarzy i bibliotekoznawców w regionie. W części sprawozdawczo-informacyjnej biuletyn przy-*

² W roku 2012 zmiana nazwiska na J. Starzak.

³ *Być blisko Czytelnika*, „Bibliotheca Nostra” 2005, nr 1, s. 5.

*nosi wiele praktycznych i użytecznych zarazem informacji o bibliotece, jej zbiorach i usługach*⁴.

Przychylny odbiór „BN” w środowisku lokalnym oraz rosnąca liczba odsłon kolejnych zeszytów w ŚBC⁵ zachęciły redakcję do podjęcia nowych kroków na rzecz rozwoju pisma.

Początki wydawania kwartalnika „Bibliotheca Nostra” zbiegły się w czasie z narodzinami innej regionalnej inicjatywy o charakterze naukowym i samokształceniowym – Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach (SBSW)⁶. Powołana w roku 2004 SBSW⁷ zjednoczyła we wspólnym działaniu bibliotekarzy akademickich województwa śląskiego. Jej celem było stworzenie zintegrowanego, aktywnego środowiska bibliotek uczelni publicznych i niepublicznych, podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwoju instytucji macierzystych, a także promocja doskonalenia zawodowego członków. Do realizacji tego przedsięwzięcia i szerszego scalenia ludzi książki przyłączyli się także nauczyciele akademicy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Efektem współpracy stała się organizacja spotkań edukacyjno-szkoleniowych Sekcji, tzw. forów. Fora poświęcone problemom modernizacji bibliotek uczelnianych i poprawie funkcjonowania profesji bibliotekarskiej mają postać nieodpłatnych konferencji, seminariów i warsztatów specjalistycznych; ich dopełnieniem są wyjazdy studyjne do bibliotek zagranicznych. Wydarzenia naukowe i spotkania zawodowe SBSW przede wszystkim budzą zainteresowanie bibliotekarzy szkół wyższych, ale skupiają także liczne grono pracowników innych typów bibliotek, którym bliska jest idea podnoszenia kwalifikacji zawodowych, kompetencji interpersonalnych i wiedzy ogólnej.

SBSW dążyła również do rozwinięcia własnej działalności wydawniczej⁸. Próba założenia rocznika „Biblioteka Akademicka”, którą w roku 2006 podjęli zrzeszeni w Sekcji bibliotekarze i pracownicy IBiN Uniwersytetu Śląskiego nie powiodła się. Brak dostatecznych środków finansowych uniemożliwił redagowanie własnego organu, który ogłaszałby artykuły i rozprawy z zakresu teorii i praktyki bibliotekarskiej, m.in. referaty i komunikaty z konferencji i seminariów SBSW. W prowadzonych dyskusjach postulat publikowania pojawiał się jednak coraz częściej; nawiązywano przy tym do korzyści płynących z czasopism SBP na rynku bibliotekarskim. Zarząd i rada programowa SBSW podzielali pogląd Stanisława Czajki, że literatura fachowa kształtuje orientację zawodową, aspiracje i profesjonalizm ludzi związanych z bibliotekarstwem, zaś rozwi-

⁴ Z. Gębołyś, *Kronika*, „Przegląd Biblioteczny” 2008, z. 2, s. 385.

⁵ J. Chwałek, s. 17.

⁶ Inicjatywę Sekcji opisuje M. Kycler w pracy *Dziesięciolecie działalności edukacyjno-szkoleniowej Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych przy Zarządzie Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach*, „Bibliotheca Nostra” 2014, nr 2, s. 106-125.

⁷ O historii i dorobku Sekcji zob.: M. Kycler, *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 1. Lata 2004-2009*, „Bibliotheca Nostra” 2014, nr 1, s. 114-141; też: *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 2. Lata 2010-2014*, „Bibliotheca Nostra” 2014, nr 2, s. 138-159.

⁸ Regulamin Sekcji wśród sposobów realizacji celów statutowych wymienia przygotowywanie publikacji (informatorów, zeszytów naukowych, monografii etc.) w wersji tradycyjnej i elektronicznej.

ianie działalności wydawniczej służy kształtowaniu więzi i kultury zawodowej, upowszechnianiu i podnoszeniu wiedzy fachowej, rozwijaniu intelektualnej aktywności, kreowaniu elit zawodowych i aspiracji twórczych najbardziej aktywnych zawodowo bibliotekarzy, integrowaniu środowiska na płaszczyźnie wspólnych celów i wartości⁹.

Tymczasem, w forach SBSW regularnie uczestniczyli pracownicy BG AWF, by następnie w formie sprawozdań dokumentować działalność Sekcji na łamach „Bibliotheca Nostra”. Redakcja kwartalnika udział w konferencjach traktowała również jako okazję do nawiązywania współpracy z prelegentami, pozyskując tą drogą artykuły i materiały do publikacji. Ta forma popularyzacji a jednocześnie dyskontowania pracy SBSW została dostrzeżona przez zarząd Sekcji i wzbudziła bliższe zainteresowanie planami edytorskimi kwartalnika. Posiedzenie rady programowej Sekcji w dniu 29 listopada 2007 r. poświęcono na prezentację „BN” i dyskusję nad dalszym rozwojem pisma. Podjęto wówczas decyzję o objęciu tytułu patronatem Sekcji; zachowano jego dotychczasową samodzielność oraz profil i częstotliwość, ale wskazano na konieczność podniesienia rangi periodyku, m.in. poprzez recenzowanie zamieszczanych w nim artykułów.

Redakcja „Bibliotheca Nostra” i zarząd Sekcji wyrazili przekonanie, że naukowy charakter periodyku powinien być wsparty przez autorytet instytucji naukowej; zdecydowali o zwróceniu się z prośbą o współpracę do IBiIN UŚ. Rozmowa z prof. Elżbietą Gondek – dyrektorem IBiIN UŚ – na temat możliwości współdziałania na polu wspierania rozwoju zawodowego bibliotekarzy akademickich przyniosła oczekiwane rezultaty. Przedstawiciele rady programowej SBSW – Maria Kycler, Mariusz Pacha i Damian Ziółkowski uzyskali obietnicę pomocy i merytorycznej podbudowy w przekształceniu biuletynu w pismo recenzowane. Niebawem, podczas kolejnej rady programowej, E. Gondek szerzej odniosła się do propozycji opieki naukowej IBiIN nad działalnością naukowo-badawczą i wydawniczą Sekcji; potwierdziła patronat i współdział Instytutu w wydawaniu kwartalnika „Biblioteka Nostra”¹⁰, prowadzenie wspólnych prac badawczych oraz ogłaszanie ich wyników na łamach pisma. Był to sygnał do rozpoczęcia prac organizacyjnych nad nową formułą „BN”.

Przedyskutowano założenia ogólne zmodyfikowanej struktury międzybibliotecznego czasopisma „Bibliotheca Nostra”; ukonstytuował się również nowy komitet redakcyjny w składzie:

- dotychczasowi członkowie redakcji: Katarzyna Baran, Joanna Chwałek, Mariusz Pacha, Damian Ziółkowski (BG AWF),
- Agnieszka Bajor, Hanna Langer, Izabela Swoboda (IBiIN UŚ),
- Aneta Drabek, Marta Kunicka, Maria Kycler, Agata Muc, Dominika Potempa, Grażyna Tetela, Bogumiła Warząchowska (biblioteki Uniwersytetu Śląskiego); Monika Lech (BG Politechniki Śląskiej); Izabela Jurczak (Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas); Anna Kopka (Biblioteka Wyższej Szkoły Mechatroniki).

⁹ S. Czajka, *Jubileusz „Bibliotekarza” i „Poradnika Bibliotecznego”*, w: *Co nam zostało z tych lat. 80-lecie „Bibliotekarza”. 50-lecie „Poradnika Bibliotekarza”*, Warszawa 2000, s. 5.

¹⁰ *Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Droga od genezy po rok bieżący (1974-2013)*, oprac. zespół pod kier. E. Gondek, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2, s. 48, 61.

Członkowie komitetu reprezentowali jednocześnie Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych.

Skład osobowy redakcji w okresie późniejszym podlegał nieznacznym zmianom. Z pracy na rzecz kwartalnika zrezygnowały: Dominika Potempa i Anna Kopka (od nr 3/4(22)/2010) oraz Agnieszka Bajor (od nr 1(23)/2011). W 2011 r. współpracę podjął Marek Nahotko z IINiB UJ (nr 1(23)/2011 do 4(26)/2011), w 2012 – Hanna Batorowska z IINiB Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (od nr 1(27)/2012)¹¹.

Dalsze czynności organizacyjne – opracowanie projektu zmian struktury treściowej zeszytów o charakterze monograficznym, określenie celów, misji oraz wstępnych zasad redagowania tytułu, a także wystosowanie zaproszeń do udziału w pracach rady naukowej (organu opiniodawczo-doradczego redaktora naczelnego) powierzono Agnieszce Bajor, Marii Kycler i Bogumile Warząchowskiej.

W dniu 24 kwietnia 2009 r. Jolanta Gwioździk (IBiN UŚ)¹² została powołana na redaktor naczelną kwartalnika „Bibliotheca Nostra”; funkcje zastępców powierzono Marii Kycler i Mariuszowi Pasze, a sekretarza redakcji – Katarzynie Baran. Zaproszenie do pracy w radzie naukowej przyjęli samodzielni pracownicy naukowcy Uniwersytetu Śląskiego: Antoni Barciak, Elżbieta Gondek, Zygmunt Kłodnicki, Jan Malicki, Dariusz Pawelec, Maria Z. Pulinowa, Irena Socha, Agnieszka Stopińska-Pająk, Wojciech Świątkiewicz, Jacek Wódz, Zbigniew Żmigrodzki oraz Akademii Wychowania Fizycznego – Janusz Iskra i Mirosław Ponczek.

Podczas zebrania inauguracyjnego prace nad kwartalnikiem zaplanowano tematykę zeszytów monograficznych na najbliższy rok, a komitet redakcyjny podzielił się obowiązkami i zakresami odpowiedzialności za planowane numery oraz poszczególne rubryki nowej „Bibliotheca Nostra”. Wspólne posiedzenie redakcji „Bibliotheca Nostra” z członkami rady naukowej zaowocowało aprobatą dla planów rozwoju i kierunków działalności pisma. Podjęto wówczas decyzję o zmianie podtytułu „Biuletyn Informacyjny” na „Śląski Kwartalnik Naukowy”.

„Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”

Prace redakcyjne i wydawnicze, zasady redakcji

We wstępie do pierwszego recenzowanego numeru pisma Jolanta Gwioździk i Mariusz Pacha wyrażali nadzieję, że kwartalnik stanie się [...] *istotnym miejscem prezentowania dorobku pracowników naukowych i bibliotekarzy, umożliwiającym im naukowy oraz zawodowy rozwój*¹³, natomiast Jan Malicki podkreślał, że [...] *ważne jest [...] kontynuowanie tych przedsięwzięć, które są znakiem rozpoznawalnym czasopisma. Redakcja w tym zespole osób doświadczonych w trudnym dziele poznawania i oceniania rzeczywistości bibliotekarskiej, uogólniania i ferowania wniosków tak*

¹¹ W prace włączył się również Radosław Jeż z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (nr 1/2012).

¹² *Instytut...*, s. 61.

¹³ *Od Redakcji*. „Bibliotheca Nostra” 2009, nr 2, s. 7.

oczekiwanych przez środowisko praktyków nielatwej sztuki udostępniania książek, wreszcie tworzenia tego, co nazywamy środowiskiem teoretyków i praktyków, gwarantuje atrakcyjność formuły i zawartości czasopisma¹⁴.

Przystępując w roku 2009 do redagowania „BN” w formule czasopisma naukowego należało podjąć szereg postanowień uwzględniających m.in. jego porządek wydawniczy i edytorski, kwestie prawne i biznesowe. Zdecydowano, że wyznacznikiem decydującym o przypisaniu „BN” do grupy czasopism naukowych będą przede wszystkim publikowane artykuły naukowe (prezentujące wyniki oryginalnych badań o charakterze teoretycznym, empirycznym lub analitycznym) i/lub opracowania o charakterze monograficznym podlegające procedurze recenzowania. W roku 2012 wprowadzono zasadę „double-blind” review, czyli podwójnej ślepej recenzji, z zachowaniem zaleceń *Dobrych praktyk w procedurach recenzyjnych w nauce*¹⁵. Narzędziem wspomagającym ocenę naukową publikacji jest *Formularz recenzji*.

Zakres tematyczny kwartalnika zdefiniowano jako szeroko pojęte bibliotekoznawstwo i informacja naukowa, edytorstwo i księgarstwo – służące kształceniu i doskonaleniu zawodowemu bibliotekarzy. Przewidywano, że autorami tekstów zamieszczanych w recenzowanej części kwartalnika będą specjaliści z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, bibliotekarze-praktycy jak również pracownicy naukowci uczelni i inne osoby, prowadzące prace badawcze w omawianym zakresie. Duże nadzieje wiązano ze środowiskiem bibliotekarskim, dla którego współpraca z „BN” miała stanowić formę samokształcenia podnoszącą kwalifikacje zawodowe i pomagającą osiągnąć wyższy prestiż społeczny i zawodowy.

W kwestiach prawnych najistotniejsze było rozstrzygnięcie o systemie licencjonowania praw autorskich. Posiadaczem autorskich praw majątkowych (ang. *copyright*) tekstów publikowanych w „BN” jest wydawca – Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Kierując się zasadą transparentności, zespół redakcyjny wypracował, a następnie stale doskonalił, procedury przebiegu prac redakcyjnych, podając je do wiadomości autorów za pośrednictwem strony WWW kwartalnika. Ważnym elementem było także ustalenie zaleceń edytorskich dla publikowanych artykułów i materiałów. Zadanie to przypadło Anecie Drabek, która opracowała *Instrukcję wydawniczą* i czuwa nad poprawnością przypisów bibliograficznych oraz bibliografii załącznikowej wszystkich publikowanych tekstów¹⁶.

Redakcja „Bibliotheca Nostra” chętnie nawiązywała współpracę z autorami zagranicznymi, w tym publikującymi teksty w językach kongresowych. Spodziewano się, że różnorodność autorów i języków znacząco wpłynie na upowszechnienie na łamach pisma wyników badań współczesnego bibliotekarstwa zagranicznego oraz przyczyni się do odbioru pisma w międzynarodowej społeczności bibliotekarzy i bibliotekoznawców. Zagranicznymi członkami nowej rady naukowej zostali teoretycy i praktycy reprezentujący ośrodki naukowe Europy i Ameryki: Nadia Caidi (University of Toron-

¹⁴ *Od Rady Naukowej*, tamże, s. 9.

¹⁵ *Dobre praktyki w procedurach recenzyjnych w nauce*, oprac. Zespół do Spraw Etyki w Nauce, Warszawa 2011.

¹⁶ *Zasady organizacji treści oraz opracowania ich aparatu naukowego odpowiadają zasadom redagowania czasopism naukowych w formule harwardzkiego stylu cytowania.*

to), Giuseppe Cataldi (Università degli Studi Napoli „L’Orientale”), Maria Anna Janowska (University of Idaho), Milan Konvit (Slezská univerzita, Opava) oraz Mircea Regneală (Universitatea din București).

Obecność w składzie redakcji redaktorów językowych wiąże się ściśle z publikowaniem artykułów w językach kongresowych. Za poprawność językowo-stylistyczną odpowiadają: Grażyna Wilk (język polski), Paulina Popławska (język angielski), Rosa de Viña Carmona (język hiszpański), Joachim Weitz (język niemiecki) i Irina Lewandowska (język rosyjski). Od roku 2009 zespół redakcyjny współtworzy Wesselina Gacińska, odpowiedzialna za tłumaczenie spisów treści i abstraktów (na język angielski i w razie potrzeby z języka hiszpańskiego). Przekłady abstraktów z języka rosyjskiego leżą w gestii Marii Kycler, zaś tłumaczenia z języka niemieckiego okazjonalnie podjął się Jacek Kempa (UŚ).

„Bibliotheca Nostra” dokłada starań, aby kolejne numery czasopisma ukazywały się terminowo; zrezygnowała także z wydawania zeszytów podwójnych.

Struktura treści i tematyka

„Bibliotheca Nostra” to periodyk nastawiony na prezentowanie współczesnej problematyki informatologii i bibliologii, ukazywanej zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i mającej charakter praktyczny. Każdy numer ma charakter monograficzny; w ujęciu wieloaspektowym prezentuje wybrane zagadnienie z zakresu kultury książki, bibliotekarstwa, edytorstwa i nauk pokrewnych. Profil tematyczny jest kształtowany przez redakcję w oparciu o postulaty środowiska czytelników oraz wydawców pisma. Pomocą w określeniu, jakie zagadnienia będą podejmowane, służy m.in. metoda sondażu diagnostycznego (przede wszystkim technika ankiety i wywiadu zbiorowego) wykorzystywana podczas organizowanych przez Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych konferencji i seminariów¹⁷.

Struktura zawartości „Bibliotheca Nostra” ukształtowała się w roku 2009 wraz z przekształceniem pisma w „Śląski Kwartalnik Naukowy”. Konstruując układ zawartości treściowej analizowano spisy treści wybranych czasopism naukowych w zestawieniu z dotychczasową praktyką kwartalnika; w ten sposób starano się zabezpieczyć stabilność zarówno części naukowej pisma, jak i zachować istotne elementy „Biuletynu Informacyjnego”. Wyodrębniono stałe działy: *Artykuły i materiały*¹⁸; *Sprawozdania*; *Omówienia i recenzje*; *Wydarzenia*. Część prezentującą dorobek i działalność AWF podzielono na: *Materiały*; *Omówienia*; *Informacje*; *Nowości w zbiorach*; *Wydawnictwa AWF*. W roku 2012 rada programowa zaproponowała zmianę struktury treści kwartalnika poprzez formalne oddzielenie naukowej części bibliologicznej

¹⁷ Wyniki ankiety przeprowadzonej przez Autorkę (na przełomie stycznia i lutego 2014 r.) będą wskazówką dla redakcji i rady naukowej, jaką tematykę poruszać na łamach pisma w kolejnych dwóch latach; które tematy kontynuować i rozwijać, a jakie nowe zagadnienia powinny doczekać się opracowania.

¹⁸ Z czasem dział *Artykuły i materiały* został podzielony na odrębne rubryki.

od części tworzonej przez pracowników Akademii; nadano jej tytuł *Biblioteka AWF w Katowicach. Materiały, zbiory, wydarzenia*.

Zamieszczane w „Bibliotheca Nostra” teksty podlegają procesowi opiniowania wewnątrz redakcji oraz są kierowane do zewnętrznej recenzji naukowej. Każdy z działów ma odrębne zadanie do spełnienia. Temat i treść prac kierowanych do rubryk *Artykuły* oraz *Materiały* muszą być zgodne z tematyką zeszytu. *Artykuły* omawiają badane zagadnienia w sposób teoretyczny. Duża waga przywiązywana jest zatem do oryginalności przedstawianego spojrzenia (w stosunku do dotychczasowych badań). Dział *Materiały* prezentuje teksty o charakterze praktycznym – dokumentacyjnym, informacyjnym lub bibliograficznym. W przypadku obu działów istotna jest przyjęta metoda badawcza oraz adekwatny do tematu i aktualny dobór literatury. Znaczenie przykładane jest również do poprawności językowo-stylistycznej tekstów oraz wymogów formalnych, określonych *Instrukcją wydawniczą*. Całość prac związanych z doбором, oceną i przygotowaniem artykułów i materiałów do druku koordynuje redaktor tomu.

Rubryka *Sprawozdania* informuje o odbytych wydarzeniach naukowych i imprezach zawodowych – konferencjach, seminariach, różnego typu uroczystościach bibliotekarskich oraz stażach (z zachowaniem okresów sprawozdawczych). Tradycją stało się zamieszczanie relacji z działalności SBSW oraz współpracujących z nią bibliotek regionu. „BN” jest wprawdzie periodykiem regionalnym, ale chętnie informuje o imprezach o zasięgu ogólnokrajowym. Rubrykę redagują Agata Muc, Grażyna Tetela i Bogumiła Warząchowska.

W dziale *Omówienia i recenzje* publikowane są charakterystyki najnowszych książek i czasopism naukowych wydawanych w Polsce i za granicą. Redakcja zabiega o recenzje publikacji zbieżnych treściowo z tematem zeszytu. Opiekę nad działem sprawują Hanna Langer i Izabela Swoboda.

Rubryka *Wydarzenia* ma charakter informacyjny; krótkie noty (często z podaniem źródła) sygnalizują o różnych przedsięwzięciach i zdarzeniach związanych z rolą książki i biblioteki w kulturze i społeczeństwie. Adnotacje przygotowują Marta Kunicka i Izabela Jurczak we współpracy z Marią Kycler i Damianem Ziółkowskim. Noty nadsyłają także bibliotekarze akademicki z innych regionów Polski.

Każdy zeszyt „BN” opatrzony jest dwoma spisami treści; pierwszy podaje zawartość numeru z uwzględnieniem języków, w których są publikowane artykuły, drugi to przekład na język angielski. Tłumaczone są również autorskie streszczenia artykułów. Przyjęto zasadę, że prace w języku polskim opatrywane są angielskojęzycznymi abstraktami, z kolei teksty zagraniczne publikowane w językach kongresowych uzupełniają abstrakty tłumaczone na język polski.

W latach 2009-2013 ukazało się 17 zeszytów monograficznych (w tym dwa podwójne). Podejmowana w nich tematyka świadczy o zainteresowaniu współczesnymi nurtami bibliotekarstwa, ale też chętnym poruszaniu problematyki historii książki i bibliotek. Do chwili obecnej ogłoszono zeszyty:

- *Książka dawna*, red. Maria Kycler, 2(18)/2009,

- *Książka współczesna*, red. Joanna Chwałek, 3-4(19)/ 2009,
- *Psychologia w bibliotece*, red. Grażyna Tetela, Bogumiła Urban, 1(20)/2010,
- *Opracowanie dokumentów*, red. Monika Lech, 2(21)/2010,
- *Archiwa i archiwalia*, red. Agnieszka Bajor, 3-4(22)/2010,
- *Sport i rekreacja bibliotekarzy*, red. Mariusz Pacha, 1(23)/2011,
- *Budownictwo bibliotek uniwersyteckich*, red. Aneta Drabek, 2(24)/2011,
- *Użytkowanie książki*, red. Hanna Langer, 3(25)/2011,
- *Oblicza sztuki książki*, red. Izabela Jurczak, 4(26)/2011,
- *Kształcenie użytkowników bibliotek szkół wyższych*, red. Maria Kycler, 1(27)/2012,
- *Information literacy. Uwarunkowania kulturowe i edukacyjne*, red. Hanna Batorowska, 2(28)/2012,
- *Prawo w bibliotece*, red. Marta Kunicka, 3(29)/2012,
- *E-learning w bibliotece*, red. Maria Kycler, 4(30)/2012,
- *Information literacy. Teoria i praktyka*, red. Hanna Batorowska, 1(31)/2013,
- *Cenzura*, red. Maria Kycler, Agata Muc, 2(32)/2013,
- *Muzykalia*, red. Magdalena Walter-Mazur, Bogumiła Warząchowska, 3(33)/2013,
- *Normalizacja w bibliotece*, red. Jolanta Szulc, 4(34)/2013.

Szczegółowa charakterystyka zawartości wydanych dotąd zeszytów – pod kątem tematyki artykułów, ogłaszanych recenzji czy dokumentowania na łamach „BN” bieżących wydarzeń bibliotekarskich, spraw zawodowych i naukowych – wymaga zdaniem Autorki przeprowadzenia odrębnych badań. Pozwolą one odnieść się zarówno do polityki wydawniczej redakcji, jak i wnikliwie opisać zainteresowania badawcze autorów, nadsyłających prace do zapowiadanych tomów tematycznych. Interesujące byłoby też zestawienie profilu tematycznego „BN” z zagadnieniami poruszonymi na łamach innych naukowych czasopism bibliotekarskich.

Przedstawione poniżej dane obrazują jak liczbowo kształtowała się zawartość poszczególnych zeszytów.

Tabela 1. Liczba tekstów autorskich opublikowanych w „Bibliotheca Nostra” w latach 2009-2013

Zeszyt/Rok	Liczba opublikowanych tekstów					Liczba stron
	ogółem	zrecenzowane		pozostałe (sprawozdania, omówienia, recenzje*)		
		artykuły	materiały	część zawodowa	część AWF	
2(18)/2009	22	11	-	9	2	213
3-4(19)/2009	22	5	-	13	4	206
1(20)/2010	17	7	-	8	2	189
2(21)/2010	11	2	1	6	2	160

3-4(22)/2010	20	8	-	9	3	225
1(23)/2011	18	8	1	6	3	204
2(24)/2011	18	10	-	5	3	222
3(25)/2011	18	11	-	5	2	197
4(26)/2011	17	8	3	4	2	221
1(27)/2012	14	10	-	3	1	172
2(28)/2012	11	7	-	3	1	176
3(29)/2012	15	5	4	3	3	181
4(30)/2012	16	6	1	7	2	174
1(31)/2013	15	5	-	9	1	170
2(32)/2013	15	7	-	7	1	155
3(33)/2013	18	8	2	8	-	216
4(34)/2013	17	6	3	7	1	220
Razem	284	124	15	112	33	3 301

*Z wyłączeniem działów *Wydarzenia*, *Informacje AWF*, *Nowości w zbiorach*, *Nowości wydawnicze AWF*.

Źródło: Opracowanie własne.

Dane liczbowe pokazują, że roczna liczba prac autorskich opublikowanych w „BN” wyniosła: 44 (2009); 48 (2010); 71 (2011); 56 (2012); 65 (2013). Najmniej tekstów wydano w okresie 2009-2010, ale należy mieć na uwadze, że w tych latach jako podwójne ukazały się zeszyty 3 i 4. Średnia liczba tekstów przypadających na zeszyt w poszczególnych latach kształtuje się następująco: 22 (2009); 16 (2010), 17,75 (2011); 14 (2012); 16,25 (2013).

W omawianym okresie „BN” zamieściła 139 artykułów i materiałów naukowych, które pomyślnie przeszły proces recenzyjny: 16 (2009); 18 (2010); 41 (2011); 33 (2012); 31 (2013). Statystycznie każdy z zeszytów opublikował: 8 (2009); 6 (2010); 10,25 (2011); 8,25 (2012); 7,75 (2013) prac naukowych.

Środowisko autorów

„Bibliotheca Nostra” jako forum wymiany wiedzy i doświadczeń praktycznych miała na swych łamach integrować środowisko pracowników naukowych i bibliotekarzy akademickich. Z zestawień ilościowych, dostarczających informacji na temat zespołu autorów pod kątem afiliacji wynika, że struktura autorów zasadniczo ukształtowała się zgodnie z intencjami redakcji i instytucji założycielskich.

W latach 2009-2013 w kwartalniku ukazały się prace 212 osób¹⁹, z których 134 (63,2%) było autorami artykułów i innych opracowań recenzowanych. Wśród publikujących najliczniejszą grupę stanowią bibliotekarze – 115 osób (54,24%). Drugie miejsce zajmują pracownicy naukowo-dydaktyczni szkół wyższych i instytutów naukowych – 72 osoby (33,96%), wśród nich 37 (17,45%) wykładowców bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Pozostałe 16 (7,55%) osób to pracownicy m.in.

¹⁹ Wśród nich znalazło się także 13 osób (6,13%) z zagranicy.

instytucji kultury, urzędów państwowych. Niewielką grupę tworzą autorzy pracujący bez etatu, tzw. freelancerzy oraz emeryci i studenci – 9 (4,25%) osób. Szczegółowy podział autorów i publikacji według afiliacji przedstawiają tabele 2-4.

Dokładna analiza afiliacji pracowników bibliotek pokazuje, że ogłaszaniem wyników badań oraz innych materiałów z dziedziny bibliologii i informatologii jest przede wszystkim zainteresowane środowisko pracowników bibliotek szkół wyższych. W opisywanym okresie na łamach „BN” ukazało się 58 (46,77%) artykułów, 1 (6,66%) materiał oraz 67 (59,82%) tekstów sprawozdań i omówień pióra 98 bibliotekarzy akademickich, co stanowi 46,23% wszystkich piszących, a 85,21% autorów-bibliotekarzy. Osoby te związane są z 35 bibliotekami szkół wyższych (w tym czterema zagranicznymi). Najliczniej reprezentowana jest Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego (wraz z bibliotekami specjalistycznymi), skąd 28 autorów opublikowało 15 artykułów oraz 33 teksty sprawozdań i recenzji. Kolejnymi bibliotekami są BG AWF w Katowicach i Biblioteka Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie – po siedmiu autorów oraz Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie, Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu i BG Politechniki Śląskiej w Gliwicach – po pięciu autorów. Uwagę zwraca liczne przedstawicielstwo śląskich bibliotekarzy akademickich – 60 osób (12 bibliotek) z województwa śląskiego oraz 7 osób (3 biblioteki) z województwa dolnośląskiego. Pozostałe regiony Polski reprezentuje 27 autorów z 16 bibliotek szkół wyższych. Przytoczone dane dowodzą autentycznej integracji bibliotekarzy akademickich wokół tytułu – twórczego rozwijania proponowanych przez redakcję tematów badań oraz dzielenia się aktualnymi sprawami zawodowymi. Silne skonsolidowanie środowiska śląskiego, najaktywniej zaangażowanego w tworzenie kwartalnika ma niewątpliwie związek z działalnością i inicjatywami Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych. Z drugiej strony, niemal równe proporcje między księżnicami regionu (15) a bibliotekami z innych stron kraju (16), skąd nadsyłane są teksty do „BN” pozwalają wnioskować, że periodyk nabiera charakteru ogólnopolskiego. Analiza liczby opublikowanych tekstów wskazuje na chętnie podawanie do druku prac współautorskich; nierzadko są one opatrzone afiliacjami kilku instytucji.

Tabela 2. Autorzy i publikacje według bibliotek afiliujących

Rodzaj, nazwa biblioteki	Liczba autorów	Liczba opublikowanych tekstów				
		zrecenzowane		pozostałe (sprawozdania, omówienia, recenzje)		Razem
		artykuły	materiały	część zawodowa	część AWF	
Biblioteki szkół wyższych razem w tym	98	58	1	67	4	130
BG AGH w Krakowie	1		1			1

BG Akademii Muzycznej w Katowicach	2	1	-	2 [w tym 1 współaut.]	-	3 [w tym 1 współaut.]
BG AWF w Katowicach	7	2 [w tym 1 współaut. + 1 z AWF]	-	6	4 [w tym 1 współaut.]	12 [w tym 3 współaut.]
BG Politechniki Częstochowskiej	2	1	-	1	-	2
BG Politechniki Śląskiej w Gliwicach	5	1 [współaut. z DSW i BUW]	-	6	-	7 [w tym 1 współaut.]
BG Politechniki Wrocławskiej	1	1	-	-	-	1
BG UMK w Toruniu	1	1	-	-	-	1
BG Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie	1	-	-	1	-	1
BG Uniwersytetu Medycznego w Katowicach	1	1	-	-	-	1
BG Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu	1	1	-	-	-	1
BG Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej	1	-	-	4 [w tym 2 współaut. z WSH]	-	4 [w tym 2 współaut.]
Biblioteca de Humanidades Universidad Autónoma de Madrid	1	1	-	-	-	1
Biblioteka Akademii Muzycznej w Łodzi	1	1	-	-	-	1
Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach	1	2	-	-	-	2
Biblioteka Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu	2	1 [współaut. z PŚI i BUW]	-	-	-	1 [współaut.]
Biblioteka Jagiellońska*	3	3	-	-	-	3
Biblioteka Uczelni Łazarskiego	1	1	-	-	-	1
Biblioteka Uniwersytecka UAM	1	-	-	1	-	1
Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach	2	-	-	1 [współaut.]	-	1 [współaut.]

Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego	1	1	-	-	-	1
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego	1	-	-	1	-	1
Biblioteka Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*	7	6 [w tym 3 współaut.]	-	-	-	6 [w tym 3 współaut.]
Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego	1	1	-	-	-	1
Biblioteka Uniwersytetu Szczecińskiego	2	-	-	1 [współaut.]	-	1 [współaut.]
Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego*	28	15 [w tym 1 współaut. z Archiwum]	-	33 [w tym 1 współaut.]	-	48 [w tym 2 współaut.]
Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego	1	1	-	-	-	1
Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego	2	2 [w tym 1 współaut. z DSW i PŚI]	-	-	-	2 [w tym 1 współaut.]
Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego*	4	5	-	-	-	-
Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie	5	1	-	5 [w tym 1 współaut.]	-	6 [w tym 1 współaut.]
Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas	5	1	-	4 [w tym 2 współaut. z WSB]	-	5 [w tym 2 współaut.]
Biblioteka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi	1	3	-	-	-	3
Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach	1	-	-	1	-	1
Dublin City University Library	2	1 [współaut.]	-	-	-	1 [współaut.]
Naučna Biblioteka Tomskogo Universiteta	1	2	-	-	-	2

Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković”, Belgrad	1	1	-	-	-	1
Biblioteki narodowe razem w tym	6	4	1	1	-	6
Biblioteka Narodowa w Warszawie	3	2	1	-	-	3
Rossijskaâ nacional'naâ biblioteka, Sankt- Petersburg	2	2	-	-	-	2
Slovenská národná knižnica, Martin	1	-	-	1	-	1
Inne biblioteki naukowe, pedagogiczne, publiczne, specjalne razem w tym	11	5	2	7	-	14
Biblioteka Cafe Centrum, Lidzbark Warmiński	1	-	-	1	-	1
Biblioteka Kancelarii Prawnej Hogan Lovells	1	-	1	-	-	1
Biblioteka Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Gliwicach	1	-	-	1	-	1
Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu	1	2	-	-	-	2
Biblioteka Śląska w Katowicach	1	-	-	2	-	2
Biblioteka xx. Czartoryskich w Krakowie	1	1	-	-	-	1
Klassik Stiftung Weimar Herzogin Anna Amalia Bibliothek	1	1	-	-	-	1
MBP w Bytomiu	2	1	-	1	-	2
MBP w Sosnowcu	1	-	-	2	-	2
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Warszawie	1	-	1	-	-	1
Razem	115	67	4	75	4	150

*Dotyczy pracowników biblioteki centralnej i bibliotek specjalistycznych (wydziałowych, instytutowych).

Źródło: Opracowanie własne.

Nieliczną grupę autorów „BN” stanowią pracownicy bibliotek narodowych – 6 osób, co daje 2,83% wszystkich piszących, a 5,22% autorów-bibliotekarzy. Bibliotekę Narodową w Warszawie reprezentują trzy osoby, które opublikowały po jednym

tekście. Współpraca nawiązana z Rosyjską Biblioteką Narodową w Petersburgu zaowocowała dwoma artykułami, natomiast z pracami Słowackiej Biblioteki Narodowej w Martinie zapoznaje jedno sprawozdanie.

Trzecia część tabeli 2 podaje afiliacje 11 autorów zatrudnionych w różnych rodzajach bibliotek – naukowych, publicznych, pedagogicznych i specjalnych. Należy stwierdzić, że w „BN” aktywność publikacyjna pracowników tych typów bibliotek jest niska i ogranicza się do 14 prac.

Udział autorski kadry naukowo-dydaktycznej instytutów IINiB w tworzeniu treści „BN” prezentuje tabela 3. Dokładniejsza analiza afiliacji pokazuje, że współpracę z kwartalnikiem podjęło 37 pracowników z pięciu polskich ośrodków akademickich oraz jedna badaczka z Czech. Najbardziej aktywnym ośrodkiem jest IBIIN UŚ, instytucja współtworząca pismo; pochodzi z niej 20 autorów (54,05% publikujących w tej grupie), którzy ogłosili wyniki badań naukowych w 16 artykułach i komunikatach oraz 21 sprawozdaniach i omówieniach. Stosunkowo licznie reprezentowane są także krakowskie ośrodki kształcenia bibliologicznego i informatologicznego: Uniwersytet Jagielloński, z którego pochodzi 6 autorów i 8 tekstów oraz Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN – 6 autorów i 11 tekstów.

Tabela 3. Autorzy i publikacje według afiliacji IINiB

Nazwa uczelni	Liczba autorów	Liczba opublikowanych tekstów			
		Artykuły	materiały	pozostałe	Razem
Uniwersytet Jagielloński	6	7 [w tym 1 współaut.].	-	1	8 [w tym 1 współaut.].
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie	6	3	-	8 [w tym 2 współaut.]	11 [w tym 2 współaut.]
Uniwersytet Śląski w Katowicach	20	13	3	21	37
Uniwersytet Warszawski	2	2	-	-	2
Uniwersytet Wrocławski	2	1	1	-	2
Slezská univerzita v Opavě	1	1	-	-	1
Razem	37	27	4	30	61

Źródło: Opracowanie własne.

Na łamach „BN” publikowali nie tylko bibliotekarze i bibliolodzy, ale także podejmujący zagadnienia z pogranicza bibliologii przedstawiciele innych dyscyplin humanistycznych, przede wszystkim filolodzy i historycy. Aktywność publikacyjna autorów afiliowanych przez „niebibliotekoznawcze” kierunki kształcenia akademickiego oraz instytuty naukowe kształtuje się na zbliżonym poziomie. W tej grupie wyodrębniono 35 osób z 14 ośrodków; wyróżnia się duże zaangażowanie pracowników

AWF (14 osób) i UŚ (8 osób). Należy jednak podkreślić, że aktywność nauczycieli akademickich AWF zdecydowanie nakierowana jest na tworzenie dodatku *Biblioteka AWF w Katowicach. Materiały, zbiory, wydarzenia* – 24 tytuły, przy zaledwie trzech artykułach zamieszczonych w części bibliologicznej. Pierwszeństwo przypada zatem badaczom UŚ, którzy opublikowali 10 artykułów i jedno sprawozdanie. Dwóch autorów związanych jest z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu, natomiast na pozostałe 11 ośrodków przypada po jednym twórcy.

Tabela 4. Pozostali autorzy i publikacje wg instytucji afiliujących

Nazwa instytucji	Liczba autorów	Liczba opublikowanych tekstów				
		Zrecenzowane		pozostałe (sprawozdania, omówienia, recenzje)		Razem
		artykuły	materiały	część zawodowa	część AWF	
Uczelnie i instytuty naukowe razem w tym	35	22	1	2	27	52
Akademia Ignatianum, Kraków	1	1	-	-	-	1
Akademia im. Jana Długosza, Częstochowa	1	-	-	-	1	1
Akademia Wychowania Fizycznego, Katowice	14	3 [4 współ-aut. + 1 z BG AWF]	-	-	24 [w tym 2 współ-aut.]	27 [w tym 7 współ-aut.]
Instytut Historii PAN	1	-	-	-	1	1
Państwowy Instytut Naukowy. Instytut Śląski w Opolu	1	-	-	1	-	1
Papieska Akademia Teologiczna, Kraków	1	1	-	-	-	1
Uniwersytet Adama Mickiewicza, Poznań	2	2	-	-	-	2
Uniwersytet Gdański	1	2	-	-	-	2
Uniwersytet Jagielloński	1	1	-	-	-	1

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń	1	-	1 [współ-aut. z osobą z grupy „inne”]	-	-	1 [współ-aut.]
Uniwersytet Śląski w Katowicach	8	10	-	1	-	11
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn	1	1	-	-	-	1
Uniwersytet Warszawski	1	1	-	-	-	1
Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec	1	-	-	-	1 [współ-aut. z Muzeum]	1 [współ-aut.]
Instytucje i urzędy razem w tym	16	10	1	2	1	14
Archiwum Archidiecezjalne w Katowicach	1	1	-	-	-	1
Archiwum Redakcji „Gościa Niedzielnego”	1	1 [współ-aut. z BUŚ]	-	-	-	1 [współ-aut. z BUŚ]
Archiwum UŚ w Katowicach	1	1	-	-	-	1
Bombardier Transportation (ZWUS), Katowice	1	1	-	-	-	1
Centrum Sztuki Współczesnej w Bytomiu	1	-	1	-	-	1
Instytut Pamięci Narodowej, Katowice	1	1	-	-	-	1
Muzeum Miejskie „Sztygarka” w Dąbrowie Górniczej	1	-	-	-	1 [współ-aut. z WSH]	1 [współ-aut. z WSH]

Muzeum Miejskie w Suchej Beskidzkiej	1	-	-	1	-	1
Ośrodek Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów, Warszawa	1	-	-	1	-	1
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1	-	-	-	1
Pracownia architektoniczna HS99	3	1 [współ-aut.]	-	-	-	1 [współ-aut.]
RISM-Zentralredaktion, Frankfurt am Main	1	1	-	-	-	1
Teatr Śląski w Katowicach – archiwum	1	1	-	-	-	1
Urząd Miejski Czeładź	1	1	-	-	-	1
Inne: wolne zawody, emeryci, studenci razem	9	4	3 [1 współaut. z UMK]	3	-	10
Razem	60	36	5	7	28	76

Źródło: Opracowanie własne.

W związku z podejmowaniem na łamach „BN” różnorodnej tematyki w ujęciu bibliologicznym i bibliotekarskim, grono autorów powiększyło się o 16 specjalistów (7,55%) nie rekrutujących się z akademickich placówek naukowych. Do tej grupy profesjonalistów należą, m.in. architekci wypowiadający się na temat budownictwa i architektury bibliotek, prawnicy – znawcy prawa autorskiego, muzykolodzy oraz archiwiści. Odrębny krąg publikujących stanowią osoby nie związane zawodowo z żadną afiliującą je jednostką – 9 autorów (4,25%).

Czytelnicy

Próbę scharakteryzowania środowiska czytelników „Bibliotheca Nostra” oraz społecznego odbioru pisma podjęto w oparciu o badanie ankietowe przeprowadzone przez Autorkę na przełomie stycznia i lutego 2014 r.²⁰ Krótka ankieta skierowana do członków i sympatyków Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych składała się z 14 pytań

²⁰ Okazją do przeprowadzenia badania było XXIX Forum Sekcji, w którym uczestniczyło 120 osób. Ponadto formularze ankiety wypełnili bibliotekarze szkół wyższych Wrocławia i Krakowa.

(zamkniętych, otwartych i rankingowych) oraz metryczki. Respondenci zostali poinformowani, że celem badania jest poznanie opinii o kwartalniku, a zebrane odpowiedzi pomogą w dostosowaniu tytułu do potrzeb i oczekiwań czytelników. Ankietę wypełniło 125 osób (117 kobiet i 8 mężczyzn), w tym: 96 bibliotekarzy szkół wyższych (w tym 4 studentki bibliologicznych studiów niestacjonarnych), 17 pracowników bibliotek publicznych i 12 nauczycieli-bibliotekarzy. Zadaniem sondażu było m.in.: ustalenie częstotliwości lektury naukowych i fachowych czasopism bibliotekarskich (ogólnie), określenie preferencji czytelniczych (z podaniem maksymalnie czterech tytułów najchętniej czytanych periodyków), a także ustalenie częstotliwości korzystania z „BN” oraz formy dostępu do kwartalnika.

Deklarowana przez respondentów częstotliwość sięgania po czasopisma bibliotekarskie przedstawia się następująco: bardzo często – 16 osób (12,8%), często – 31 osób (24,8%), rzadko – 59 osób (47,2%), sporadycznie – 14 osób (11,2%), nigdy – 5 osób (4%), co *de facto* zawężyło badanie do 120 osób²¹.

Ankietowani, udzielając odpowiedzi na pytanie dotyczące najchętniej czytanych czasopism fachowych, wymienili aż 25 tytułów. Są to według liczby wskazań: „Bibliotekarz” – 81; „EBIB” – 79; „Przegląd Biblioteczny” – 56; „Bibliotheca Nostra” – 44; „Poradnik Bibliotekarza” – 21; „Nowa Biblioteka” – 12; „Zagadnienia Informacji Naukowej” – 9; „Biblioteka w Szkole” – 8; „Tytuł Ujednolicony” – 8; „Fides” – 5; „Biblioteka i Edukacja” – 4; „Dialogi Biblioteczne” – 4; „Przegląd Biblioterapeutyczny” – 4; „Roczniki Biblioteczne” – 4; „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” – 3; „Biblioteka Analiz” – 3; „Nowe Książki” – 3; „Journal of Information Literacy” – 2; „PTINT” – 2; „Biuletyn Uniwersytetu Jagiellońskiego” – 1; „Forum Bibliotek Medycznych” – 1; „International Information and Library Review” – 1; „Journal of Academic Librarianship” – 1; „Journal of the European Association for Health Information and Libraries” – 1; „Toruńskie Studia Bibliologiczne”. Udzielone odpowiedzi dowodzą, że uczestnicy badania dbają o swój rozwój zawodowy i poszukują odpowiedzi na nurtujące ich pytania w czasopismach bibliotekarskich. Uwagę zwraca wysoka liczba wskazań pism wydawanych staraniem SBP.

Popularność „BN” potwierdziły także odpowiedzi na pytanie o częstotliwość korzystania z tego periodyku. Jedynie pięciu (4,16%) ankietowanych nigdy nie zetknęło się z tytułem²². Pozostali sięgają do niego: bardzo często – 15 (12,5%), często – 43 (35,83%), rzadko – 32 (26,66%), sporadycznie – 20 (16,66%). Za rzeczywistych czytelników „BN” można zatem uznać 58 osób czyli 48,33% respondentów.

Dane liczbowe pokazują na niemal równy sposób dostępu do zeszytów pisma: wersję tradycyjną preferuje 36 (31,3%) badanych, elektroniczną – 37 (32,17%), a 42 (36,52%) osoby korzystają wymiennie z papierowej i cyfrowej postaci periodyku.

²¹ Przy obliczaniu wskaźników procentowych za podstawę przyjęto 120 osób.

²² Ta grupa respondentów nie wypełniła pkt. 4, 6, 7 oraz części „ocennej” ankiety, zawężając próbę badawczą do 115 osób.

W pytaniach otwartych respondenci mieli możliwość wyrażenia zainteresowania problematyką, jakiej poszukują na łamach czasopism bibliotekarskich (ogółem), a w szczególności w „BN”.

Łącznie uczestnicy badania sformułowali 271 opinii, w tym 7 osób zadeklarowało bierne przeglądanie czasopism fachowych i ewentualną lekturę po znalezieniu w nich interesujących treści. W pozostałych 264 notach badani wymienili całą gamę zagadnień, które przyporządkowano do grup tematycznych i zliczono.

Największe zainteresowanie budzą dobre praktyki w bibliotekach akademickich. Wśród pożądaných tematów wymieniono:

- bibliografia (metodyka bibliograficzna, bibliografia regionalna, bibliografia dorobku naukowego uczelni, bibliograficzne bazy danych) – 16;
- budownictwo i wyposażenie bibliotek – 3;
- czytelnictwo (badanie potrzeb i zachowań) – 23;
- finanse bibliotek (pozyskiwanie środków zewnętrznych – fundusze unijne, granty MNiSW) – 33;
- gromadzenie i opracowanie zbiorów (MARC21, zmiany w UKD, opracowanie przedmiotowe) – 6;
- informacja naukowa (źródła elektroniczne, repozytoria i biblioteki cyfrowe, bibliometria) – 10;
- kształtowanie kultury informacyjnej użytkowników – 28;
- nowoczesne źródła informacji (ich ocena i selekcja) – 9;
- prawo biblioteczne (prawo pracy, BHP, zamówienia publiczne, ochrona danych osobowych i systemów informatycznych, ochrona praw autorskich) – 37;
- technologie informacyjne – 2;
- zarządzanie biblioteką, marketing i reklama – 4;
- zawód bibliotekarza (pragmatyka zawodu, rozwój zawodowy, wizerunek, organizacje zawodowe) – 34.

Respondenci wyrazili ponadto zainteresowanie problematyką bibliologiczną, przejawiającą się w opisywaniu takich zagadnień, jak:

- historia bibliotek – 22 (w tym zwłaszcza dokumentowanie dziejów śląskich księżnic – 10);
- recepcja książek – 8;
- ruch wydawniczy i księgarski – 12;
- wiedza o dawnej książce (światowe dziedzictwo, cymelia w bibliotekach regionu) – 17.

Odpowiedzi udzielone w związku z określeniem sfery treściowej prac preferowanych w „Bibliotheca Nostra” zaskoczyły. Ankietowani podali identyczne zagadnienia jak w pytaniu poprzednim, a zaledwie 8 osób dodatkowo zindywidualizowało oczekiwania względem „BN”. Sześciokrotnie wskazano na problematykę regionalną, w tym: historię i kształtowanie zbiorów bibliotek Górnego Śląska – 3; historię miejscowej prasy i czasopism – 2; popularyzację śląskiego dziedzictwa kulturowego – 1. Dwie osoby poszukują rozwiązań praktycznych w zakresie współpracy bibliotek

szkół wyższych ze środowiskiem naukowym, rejestracji publikacji pracowników uczelni oraz bibliometrii.

Taki rozkład głosów może świadczyć, że „BN” nie wykształciła jeszcze swego odrębnego charakteru, a jej czytelnicy poszukują w czasopiśmie zawodowych przede wszystkim praktycznych rozwiązań i prac o charakterze użytkowym (głównie z dziedziny prawa, finansów i pragmatyki zawodu). Uwagę zwraca zainteresowanie tekstami o tematyce śląskiej.

W kolejnym pytaniu respondenci określili, w jakiej mierze artykuły i materiały opublikowane w „Bibliotheca Nostra” oddziaływały na podniesienie ich wiedzy i kompetencji zawodowych. Pozytywny wpływ zadeklarowało 41 (35,65%) osób w tym: „zdecydowanie tak” – 10 (8,7%) osób i „raczej tak” – 31 (26,95%) osób. Lektura kwartalnika „raczej nie” wpłynęła na rozwój zawodowy 23 (20%) osób i „zdecydowanie nie” – na 8 (6,96%) badanych, natomiast 43 (37,39%) respondentów nie jest w stanie określić stopnia oddziaływania „BN”.

Czytelnicy „Bibliotheca Nostra” mieli możliwość oceny kwartalnika w pięciostopniowej skali, gdzie 1 oznaczało notę najniższą, natomiast 5 – najwyższą. Dane liczbowe i procentowe odnośnie do ocenianych cech pisma przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Ocena wybranych cech „Bibliotheca Nostra”

Cecha	Ocena									
	1		2		3		4		5	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
	odpowiedzi		odpowiedzi		odpowiedzi		odpowiedzi		odpowiedzi	
Dobór tematów	-	-	8	6,95	40	34,78	56	48,7	11	9,57
Aktualność podejmowanych tematów	2	1,74	5	4,34	35	30,43	41	35,65	32	27,82
Wykorzystanie artykułów do rozwiązywania problemów zawodowych	1	0,87	4	3,48	53	46,09	47	40,87	10	8,7
Wykorzystanie artykułów w językach obcych	39	33,91	22	19,13	33	28,7	19	16,52	2	1,74
Styl artykułów	-	-	11	9,56	32	27,83	44	38,26	28	24,35
Poprawność językowa	-	-	10	8,7	33	28,7	44	38,26	28	24,35
Poziom graficzny pisma	-	-	38	33,04	45	39,13	27	23,48	5	4,34

Źródło: Opracowanie własne.

Wystawione przez uczestników badania opinie na temat pisma są pochlebne. Cieszy fakt, że w sześciu kategoriach przeważają oceny średnie (3 i 4), natomiast cztery

cechy nie otrzymały ani jednej noty negatywnej. Najłagodszą ocenę respondenci wystawili wykorzystaniu artykułów w językach obcych.

Uzyskane odpowiedzi posłużą do sformułowania wniosków płynących z materiału badawczego. Ankieta pozwoliła określić miejsce, dostępność oraz odbiór „BN” w środowisku zawodowym bibliotekarzy a deklarowane preferencje czytelnicze połączone z analizą stopnia wykorzystania artykułów znajdują odzwierciedlenie w pracach redakcyjnych.

Instytucje sprawcze, nakład, formy publikowania i promocja

Pracę związaną z wydawaniem czasopisma „BN” dzielą między sobą trzy podmioty: Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego oraz Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego. Przystępując do współpracy w roku 2009 zdecydowano, że aportem podmiotów uniwersyteckich będzie pełna odpowiedzialność merytoryczna oraz nieodpłatne świadczenie pracy na rzecz recenzowanej części „BN”. Koszt wydawania kwartalnika – skład, poligrafię oraz dystrybucję – pokrywa Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach.

Czasopismo ukazuje się w wersji drukowanej (referencyjnej) oraz elektronicznej. Każdej wersji odpowiada odrębny Międzynarodowy Znormalizowany Numer Wydawnictwa Ciągłego: ISSN 1734-6576 oraz e-ISSN 2084-5464.

Wydawca nie zdecydował się na skierowanie pisma do sprzedaży. Postanowiono utrzymać nieodpłatną wersję „papierową” dystrybuowaną do ośrodków akademickich i innych bibliotek naukowych; jej nakład jest stały i wynosi 230 egzemplarzy²³. Pismo wydawane jest w formacie B5. Sporadycznie dodawane są wkładki tematyczne oraz reklamy, a uzyskane tą drogą środki przeznaczone na zakup papieru okładkowego. Za redakcję techniczną, skład komputerowy i łamanie odpowiada Joanna Chwałek, natomiast druk leży w gestii pracowni poligrafii AWF.

„BN” jest częścią otwartych zasobów edukacyjnych. Wszystkie zeszyty są zamieszczone w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej, dzięki czemu opisy publikacji są indeksowane i dostępne poprzez wyszukiwarki internetowe. Redakcja podjęła decyzję, że od roku 2014 tytuł będzie także publikowany w ramach wolnych licencji Creative Commons.

„Bibliotheca Nostra” przykładą znaczenie do działań promocyjno-informacyjnych, m.in. wykorzystuje różne możliwości udostępniania spisów treści, abstraktów i pełnych tekstów.

Od 2013 r. zamieszcza abstrakty i pełną treść artykułów w bazie czasopism społecznych i humanistycznych BazHum. Trwa dyskusja na temat podjęcia współpracy i indeksowania periodyku w kolejnych bazach referencyjnych. Zawartość „BN” jest odnotowywana w indeksie cytowań CYTBIN.

²³ W roku 2005 nakład wzrósł z 200 do 220 egzemplarzy, w roku 2006 – do 230 egzemplarzy.

Ważną rolę informacyjną pełni strona WWW czasopisma, dostępna pod adresem: <http://www.bibliothecanostra.awf.katowice.pl/>. Zainteresowanych wita spis treści bieżącego numeru pisma (w języku polskim i angielskim) z możliwością przejścia do jego lektury. Serwis jako narzędzie promocji „BN” informuje o profilu czasopisma i zamierzeniach wydawniczych; podaje skład redakcji i rady naukowej oraz wykaz recenzentów, którzy podjęli współpracę z „BN”. Autorzy w odrębnej zakładce mają możliwość zaznajomienia się z procedurami w zakresie kwalifikowania tekstów do druku, w tym procedurą recenzyjną oraz formularzami instrukcji wydawniczej i recenzji. Wgląd w dotychczasowy dorobek wydawniczy umożliwia archiwum. Stronę zaprojektowała Joanna Chwałek, która wspólnie z Damianem Ziółkowskim aktualizuje jej zawartość. Jako kanał komunikacyjny i promocyjny wykorzystywany jest również Facebook, popularne medium społecznościowe. Strona czasopisma funkcjonuje tam pod adresem: <https://www.facebook.com/pages/Bibliotheca-Nostra>.

W celach promocyjnych podjęto współpracę z portalem EBIB, gdzie w zakładce *Czasopisma bibliotekarskie w Polsce* anonsowano kierowane do składu zeszyty tematyczne, publikując ich spisy treści, a od roku 2012 także streszczenia artykułów w języku polskim. Niestety, od maja 2013 r. witryna serwisu nie jest aktualizowana, a link do strony, pod którą była dostępna (<http://www.ebib.info/serwisy/czsp/polskie/>), nie jest aktywny. Z tego względu przystąpiono do rozmów z redakcją portalu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, która w grudniu 2013 r. wyraziła chęć popularyzacji regionalnych periodyków stowarzyszeniowych. „Bibliotheca Nostra” jako organ Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych wpisuje się w politykę promocyjną czasopism SBP. Portal Stowarzyszenia od nr 3(33)/2013 poleca lekturę kolejnych zeszytów monograficznych „BN” podając ich wartość i abstrakty, a także zamieszcza logo pisma w banerze *Polecamy*.

Zakończenie

„Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” jest obecna na rynku czasopism od pięciu lat. Ze zrozumiałych względów Autorka uchyli się od oceny linii programowej oraz poziomu merytorycznego pisma. Warto jednak podkreślić, że kwartalnik w tym czasie podjął wiele różnorodnych tematów i istotnych zagadnień. Tematyka zeszytów monograficznych spotkała się z życzliwym odzewem autorów, którzy licznie włączyli się w tworzenie pisma. Wydaje się, że „BN” w obecnej formie stwarza możliwość zarówno naukowej prezentacji wyników najnowszych badań oraz doświadczeń z zakresu szeroko rozumianej bibliologii i informatologii, jak też – poprzez materiał informacyjny (m.in. doniesienia, sprawozdania, komunikaty, omówienia) – zachęca do dzielenia się ze środowiskiem tym, co ważne i aktualne²⁴.

Wielokrotnie, na różnych etapach rozwoju „BN”, formułowano pod jej adresem wnioski i postulaty. Wiele spraw znalazło pozytywne rozwiązanie, ale narodziły się

²⁴ Czasopismo w roku 2013 znalazło się na tzw. liście B wykazu czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Za publikację w „BN” przyznawanych jest 7 punktów.

nowe problemy i potrzeby, wiążące się przede wszystkim z dążeniem do dalszego rozwoju i zapewnienia pismu stabilnej pozycji.

Należy ufać, że kolejne roczniki „BN” nadal będą pełnić znaczącą rolę jako inicjatywa środowiskowa tworząca platformę upowszechniania badań, dokumentowania i archiwizowania dokonań poszczególnych bibliotek akademickich oraz Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, wymiany informacji o rozwiązaniach stosowanych w innych księżnicach, a także podnoszenia poziomu wiedzy specjalistycznej i kwalifikacji zawodowych bibliotekarzy akademickich.

Bibliografia:

Być blisko Czytelnika, „Bibliotheca Nostra” 2005, nr 1, s. 5.

Chwałek Joanna, *Od wykazu nowości do czasopisma recenzowanego. Historia kwartalnika „Bibliotheca Nostra”*, w: *Prasa bibliotekarska. Materiały z konferencji Regionalna prasa bibliotekarska – doświadczenia i perspektywy*, Szczecin, 8-9 października 2009 r., Szczecin 2011, s. 13-21 [dostępny online: <http://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/publication/22284>].

Czajka Stanisław, *Jubileusz „Bibliotekarza” i „Poradnika Bibliotecznego”*, w: *Co nam zostało z tych lat. 80-lecie „Bibliotekarza”. 50-lecie „Poradnika Bibliotekarza”*, Warszawa 2000, s. 5-8.

Gębołyś Zdzisław, *Kronika, „Przegląd Biblioteczny”* 2008, z. 2, s. 385.

Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Droga od genezy po rok bieżący (1974-2013), oprac. zespół pod kier. Elżbiety Gondek, „Forum Bibliotek Medycznych” 2013, nr 2, s. 47-65.

Kycler Maria, *Dziesięciolecie działalności edukacyjno-szkoleniowej Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach*, „Bibliotheca Nostra” 2014, nr 2, s. 106-125.

Kycler Maria, *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 1. Lata 2004-2009*, „Bibliotheca Nostra” 2014, nr 1, s. 114-141.

Kycler Maria, *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 2. Lata 2010-2014*, „Bibliotheca Nostra” 2014, nr 2, s. 138-159.

Od Rady Naukowej, „Bibliotheca Nostra” 2009, nr 2, s. 9.

Od Redakcji, „Bibliotheca Nostra” 2009, nr 2, s. 7-8.

MARIA KYCLER

„Bibliotheca Nostra. Silesian Scientific Quarterly” (2009-2013)

The development of the journal „Bibliotheca Nostra” can be divided in two stages since the review was established in 2005 until 2009. The first one lasted from the foundation of the magazine until 2009. At this stage, the title has been transformed from the newsletter into a peer-reviewed professional magazine dedicated to contemporary issues of the information science and bibliography. The paper discusses the development of the magazine, creation of the contents, quantitative characteristics of the published texts, as well as the circle of the authors and readers.